

Hodnocení bakalářské práce Posudek oponenta

Jméno autorky: Ester Karasová

Název práce: Syndrom přeživších holokaust a jeho přenos na další generace

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Nováková

Oponent práce: Mgr. Marie Dvorná

Pokud mohu vyzdvihnout jeden z největších kladů této práce hned v úvodní větě, pak je to samotné *téma* syndromu přeživších. O holocaustu se v posledních letech u nás hodně píše a hovoří, ale jen zřídka se otevírá otázka dlouhodobých negativních psychických a psycho-sociálních dopadů hrůzných zážitků na přeživší, a ještě méně pak na jejich potomky. Ester zvolila téma nejen nesmírně zajímavé, ale také pro ni velmi osobní. Věděla dobře, o čem píše, proč a také jak přistupovat k němu a k osobám, jichž se problém týká.

Uspořádání práce je tradiční, část teoretická (čítající 22 stran) a praktická (zaujímá menší podíl 8 stran) na sebe navazují. Sama bych určitě doporučila jiný způsob číslování kapitol, resp. jednotlivých částí práce (úvod je číslován zvlášť jako samostatná kapitola, teoretická část je číslována jako kapitola druhá, v jejím rámci jsou pak podkapitoly podkapitol..., třetí kapitolou je praktická část, čtvrtou jednostránkový závěr). Hlavním *cílem práce* je nalézt odpovědi na otázky, proč nad přeživšími i jejich potomky visí holocaust stále jako přízrak, proč se řada přeživších nedokáže od minulosti odpoutat a tedy co je to syndrom přeživších holocaust?

V *teoretické části* autorka postupuje systematicky od charakteristiky posttraumatické stresové poruchy obecně (kap. 2.1), možnosti diagnostikovat ji, léčit a zmiňuje též riziko přetrvávající změny osobnosti, hrozící v případě absence léčebných snah. Následuje pak zacílení právě na osoby přeživší holocaust a rozbor symptomů u nich se vyskytujícího specifického posttraumatického syndromu (2.2). Za nejzajímavější považuji kapitolu o přenosu traumatu na další generace (2.3). Čerpaná *literatura* je aktuální, Ester musela sáhnout také k cizojazyčným pracím, což považuji za velmi vhodné.

Citace a odkazový aparát v některých kapitolách (zejm. kap.2.3) teoretické části jsou trochu vzácností, ale pokud jsou použity, tak správně.

Praktická část je založena na výsledcích rozhovorů s lidmi přeživšími holocaust i s jejich potomky - s tzv. 2. a 3. generací - a chce vystopovat výskyt syndromu přeživších a jeho projevy. Tato část reálně obsahuje pouze popis metod, cílové skupiny a zpracované výsledky šetření, nikoli však šetření (tj. rozhovory) samotné, ale ani výtah z nich s odůvodněním, že jde o snahu udržet anonymitu dotazovaných. Anonymitu by však bylo možné zajistit i při citlivém zveřejnění empirického materiálu. Ester patrně sebrala velmi vzácný a zajímavý materiál, který však zůstane utajen a nedocenen a jako čtenář její práce se cítím být ochuzená. Zpracování šetření totiž přineslo zajímavé výsledky, ty ale měly být podepřeny alespoň mnoha úryvky z rozhovorů (ne pouze několika málo opravdu krátkými citacemi). Zpracování výsledků by možná také prospělo, kdyby v rámci zajímavě vymezených okruhů bylo vyhodnocení poznatků provedeno zvlášť pro 1., 2. a 3. generaci přeživších.

Celkově však práci považuji za nesmírně zajímavou a přínosnou. Její *rozsah* je přijatelný, byť nevelký (kolem 40 stran), výsledky jsou *využitelné*. Práce je čtivá, *jazyková a stylistická úroveň* je vysoká, *úprava* velmi dobrá.

Otázky k diskusi při obhajobě:

- Zamyslete se nad tím, zda Vás během provádění rozhovorů něco překvapilo, zda se liší Vaše zkušenosti od zkušeností jiných studií na toto téma a jak je možné poznatku využít prakticky.
- Existuje něco jako syndrom přeživších také např. u lidí, kteří prošli komunistickými pracovních-likvidačními tábory (u nás nebo třeba v Sovětském svazu)?

Výsledné hodnocení: v ý b o r n ě - v e l m i d o b ř e

Známku nechávám otevřenou zejména pro tušenou značnou poctivost prováděného šetření a pro zajímavost celé práce. Jsou zde ovšem i výše zmíněné nedostatky.

V Praze dne 7. 5. 2009

Mgr. Marie Dvorná